

Vetőmag

XXVII. évfolyam, 2020. 2. szám

A Vetőmag Szövetség Szakmaközi Szervezet és Termék tanács folyóirata

A TARTALOMBÓL

Bőven lenne lehetőség a magyar szójában	2
Westsik Vilmos szellemi örökségét viszik tovább Nyíregyházán	4
Fókuszban az átruházott jogkörű minősítés	6
A gyepgazdálkodástól a szakmérnök-képzésig	9
Összefoglaló a növényültetvény kiállításáról	12

Bőven lenne lehetőség a magyar szójában

A koronavírus világjárvány miatti válsághelyzet megmutatta, hogy vannak a mezőgazdaságnak olyan szegmensei, amelyeknek az átlagosnál nagyobb kitettséjük van a globális kereskedelmi folyamatok következtében. Ilyen a szójaágazat, ahol az elmúlt hetekben izgulhattak az állattenyésztők, hogy ideérjenek a takarmányszállítmányok a tengerentúlról. Pedig a hazai természetű növényekben lenne bőven lehetőség mind termőterület, mind pedig termésmennyiség szempontjából. Ezt igyekeznek is minden fronton tudatosítani a Magyar Szója és Fehérjenövény Egyesület és a Magyar Szója Nonprofit Kft., amelynek vezetőivel, Vadász Attila elnökkel és Novák László ügyvezetővel beszélgettünk.

• **Hogyan élte meg az ágazat a világjárvány elmúlt heteit?**

Novák László: Ez az eddig még soha nem tapasztalt helyzet számos tanulsággal szolgált a mezőgazdaság számára is. Az egyik fontos kérdés egy esetlegesen akadozó import miatti kitettség, amely bizony előjött az elmúlt időszakban. A magyar takarmányipar penge-élen táncolt, mert a dél-amerikai szója transzportja a tengeri kikötőkből igen csak kétségesnek tűnt. Majdnem úgy nézett ki, hogy takarmány, azaz fehérjeforrás nélkül marad az állattartás.

Vadász Attila: Mint ahogy tapasztalható az elmúlt években, az itthon megtermelt szója jelentős része, mintegy 80 százaléka elhagyja az országot, és külföldi üzemekben dolgozzák fel. Majd az európai piacon feldolgozott, GMO-mentes áruként jelenik meg. A hazai állattenyésztők ezért kénytelenek importforrásokhoz nyúlni. Azaz hiába termelünk Magyarországon garantáltan GMO-mentes szóját, ennek nagy része a magyar fogyasztókhoz nem jut el sajnos. A trend megfordítására ugyan van kormányzati szándék, de az uniós kereskedelmi szabályok egyelőre ezt nem teszik lehetővé.

• **Mi lenne a követendő út Önök szerint?**

V. A.: Meg kellene teremteni a lehetőséget, hogy a feldolgozás és a végtermék itthon maradjon. Sajnos csekély azon piaci szereplők száma, akik hosszú távon üzleti lehetőséget látnának a magyar szója feldolgozásában és felhasználásában. A változás mindenképpen nehéz lesz és lassú. Már szójafeldolgozó létesítése is felmerült, de az hatalmas beruházás lenne. Van olyan cég, amely a GMO-mentes hústermeléséhez a saját szója alapanyagát használja fel takarmányként.

Novák László

Vadász Attila

A magyar vásárló ugyanakkor egyelőre nem keresi ezeket a termékeket, és az ebből fakadó felárat is nehezen fizeti meg. De a változás már szemmel látható annak ellenére, hogy az árérzékenység nagyon erősen jelen van a fogyasztói magatartásban. Más európai országokban a minőség mellett a „hazai” sokkal erősebb a fogyasztók megítélésében. Nekünk is a hungarikumok felé kellene fordulnunk még jobban. A baromfi- és sertéságazat magyar alapanyagokon hizlalt, minőségi állománya versenyképes. Fontos, hogy jelölhető legyen a végeredmény, és ne kelljen a fél világon áthurcolni az alapanyagot, ami itthon is elérhető.

N. L.: Véleményünk szerint kormányzati megerősítés szükséges ez ügyben. Olyan intézkedések kellenének, amelyek révén a szója itt marad az országban. Ezzel párhuzamosan elindulhat a termelés volume-

nének emelkedése is. Azt is érdemes vizsgálni, hogy a fehérjekérdés megoldásához célszerű lenne más növényeket is termelésbe vonni. A szója a monogasztrikusok bizonyos korcsoportjainál nagyon fontos takarmány alapanyag, de másoknál sokszor kiváltható lenne a fehérjeszükséglet más növényi fehérjeforrással, magas fehérjetartalmú melléktermékekkel. A növényi alternatívák között a legesélyesebb lehet például a borsó, amely nálunk is sikeresen termesztető és kiváló fehérjeforrás. Azt azonban itt is fontos kihangsúlyozni, hogy a hüvelyes növények sikeres termesztésének technológiáját a legtöbb gazdának meg kell sajátítani, mivel a repcéhez hasonlóan nagy szakértelmet igénylő növények. Van Magyarországon olyan példaértékkel szolgáló gazdaság, ahol 500 hektáron termelnek és termeltetnek őszi és tavaszi borsót, amit aztán

a sertésenyésztésben használnak fel. A borsónak vannak olyan kedvező tulajdonságai, amelynek köszönhetően ebben a gazdaságban a sertések takarmányfelvétele nőtt, a húskihozatali és húsmínőségi mutatók javultak. Újak a gépek, új a technológia, új a receptúra, a beruházás jelentős költséggel bírt, de a gazdálkodás eredményes. Nem kis előny továbbá, hogy az utóvetemény őszi búzában nem használnak műtrágyát és mégsem csökkent a termésátlag. Kormányzati szinten is érdemes lenne az ilyen beruházásokat támogatni.

Fontos lenne a helyi szójointegrációk erősítése. A '70-es és '80-as évekből követhető példát mutat a volt bólyi szójointegráció. Nem szabad azonban azt sem elfelejteni, hogy ez az integráció is támogatási keretek között működött. A fehérjekérdést komplexen kellene kezelni, komplex támogatási keretek között. A jelenlegi válsághelyzet – amikor kisebb pánikhelyzet alakult ki takarmány-felhasználók között – bizonyította, hogy a nagyarányú fehérjeimport jelentős kitétséget jelent az ország számára. Az új támogatási időszak előtt mindezt végig kellene gondolni, hogy növeljük az esélyeinket.

• A technológiai változások, szigorítások mennyire jelennek meg a szójaágazatban?

N. L.: A szója európai viszonylatban „kis” növénynek számít, a piacon fajspecifikus gyomirtót a növényvédőszeres cégek nem fejlesztettek. Ugyanakkor folyamatos a növényvédőszer kivonása, használatuk korlátozása, amely természetesen ezt az ágazatot is érinti. Ugyanakkor nem szabad elfelejtenünk, hogy a szója bírja a mechanikus gyomirtást, a gyomfésűzést és a kultivátorozást is. Azt tapasztaljuk, hogy a mechanikus gyomirtás eszközzel hazánkban is kezd terjedni. Ma már a forgalmazók számos olyan technológiát hoznak be, amelyek jól alkalmazhatóak. Ugyanakkor pontosan ismerni kell a növényt, a területet, mindent kézben kell tartani. Tudni kell, hányszor lehet végigmenni a területen, mikor a legsikeresebb beavatkozás. A mechanikus gyomirtás mindig versenyfutás az idővel, és természetesen a gyomokkal.... A gyomfésű alkalmazása például szokatlan a magyar szemnek. Kevesen tudják, hogy ezt az eszközt a szójába korán be lehet engedni és sokáig lehet alkalmazni. A sorközművelő kultivátorozás is külön

tudást igényel, de ezek által levegőhöz jut a növény és pusztul a gyom. Sok működő, sikeres példát látunk a környező országokból.

• A termeléshez kötött támogatás mennyit lendített a szójatermesztők lehetőségein?

N. L.: Amikor 2015-ben elindult a szójatermeléshez kötött támogatás, adott egy nagy lökést. Ugyanakkor a termelők csak a legmagasabb támogatási értéket látták a növényben és azt, hogy zöldíteni is lehet vele. Nagy lett a vetési kedv, sokan elkezdtek termelni, ám sokakat ért kudarc. Nem tudták, nem akarták tudni, hogy a szója sok ismeretet igénylő, igényes növény. A támogatás összege túl csábító volt. Időre lenne még szükségük a gazdáknak. Régen a repce termesztésének területén is hasonló folyamat játszódott le, aztán azt vettük észre, hogy a magyar gazdák is megtanultak repcét termesztetni. Visszatérve azonban a támogatásra: az első évben több esetben a termeléshez kötött támogatásokhoz szükséges termésmennyiséget sem érték el a gazdák, ez aztán jócskán megtörte a lendületet. Így a kezdeti fellendülés után a termesztés volumene országosan valahol a 60-70 ezer közötti hektár nagyságra állt be.

• Mennyi lenne az optimális Önök szerint?

N. L.: Megfelelő fajtákkal, eszközökkel és technológiával, amennyiben szükséges, öntözéssel úgy tűnik, hogy akár a közeljövőben 100 ezer hektárig növelni lehetne az országos vetésterületet. Ezzel nagyságrendileg ki tudnánk váltani a szükséges import szójamennyiség felét. Mellette jöhetne a borsó, az ipari melléktermékek és máris ott vagyunk, hogy jelentősen enyhült az importkényszerünk.

• Milyen eszközök állnak az Önök rendelkezésére?

V. A.: Egyesületünk minden lehetséges eszközzel próbálja a termelőket helyzetbe hozni, szaktudással segítjük őket, számukra releváns információt nyújtunk. 2015, a szervezet megalakulása óta évzáró konferenciákon összegezzük és osztjuk meg tapasztalatainkat tagságunkkal, szakmai szervezetekkel, érdeklődőkkel. Ezen kívül minden évben fajtakisérleteket indítunk, fajtabemutatókat tartunk. A fajtaválasztás amúgy is egy kulcskérdés. A hosszabb tenyésztései fajtáknak nagyobb a genetikai potenciálja, ugyanakkor földrajzi elhelyezkedés

szempontjából sem mindegy, milyen fajtaval dolgozik a termelő. Ehhez jó kapacitást adnak számukra a fajtakísérleteink. Ezen felül persze folyamatos egyeztetéseket kezdeményezünk a kormányzattal, valamint a szegmens szereplőivel.

• Mennyi tartalék van a növényben?

V. A.: A szója termesztése a jelenlegi ár- és költségviszonyok között akkor gazdaságos, ha a gazdálkodó legalább hektáronként el tudja érni a 2,7-3,2 tonnát. Eddig nagyjából önköltséget termel, a haszon ezt követően jelentkezik. Aki ezt a szintet nem tudja, az bizony nem lesz versenyképes. A 3,5 tonna feletti átlaggal már a kukorica, napraforgó eredményességét súrolják. A NÉBIH kisparcellás kísérleteiben az elmúlt években több olyan fajta is szerepelt, amellyel 6 tonnát meghaladó hektáronkénti termésátlagot értek el. A köztermesztésben lévő szójafajták terméspotenciálja akár 6-6,5 tonna között lehet. Az évjárat hatása persze jelentős befolyásoló tényező, de szántóföldön a 4-4,5 tonna elérhető.

FOTÓ: IVÁN KATALIN

Tekintettel arra, hogy az országos termésátlag az elmúlt 3 évben 2,9-3 tonna volt, így bátran kijelenthető, hogy vannak még lehetőségek a növényben. Azt hozzá kell tenni, hogy szigorú termesztéstechnológiával lehet sikert elérni. Ha valamelyik technológiai elem sérül, akkor annak komoly hatása van a végeredményre. A szója sokkal érzékenyebben reagál a vetési, gyomirtási, növényvédelmi hibákra, mint a köztermesztésben szereplő egyéb növények.

Szellő Gábor

Westsik Vilmos szellemi örökségét viszik tovább Nyíregyházán

A Debreceni Egyetem Agrár Kutatóintézetek és Tangazdaság Nyíregyházi Kutatóintézete már több mint 90 esztendeje tölt be jelentős szerepet a hazai, illetve a térségi gazdálkodásban. Munkájuk nyomán – a kutatási tevékenység mellett – 20 növényfaj több mint 50 fajtáját kínálják a gazdálkodók számára. Dr. Zsombik László igazgatót a jelen- és jövőbeni terveikről kérdeztük.

• Több mint 90 esztendősi intézményük milyen szerepet tölt be az agrárkutatásban?

– Intézetünk alapításkori célja a regionális viszonyokhoz alkalmazkodó gazdálkodás fejlesztése volt, melyet Westsik Vilmos neve fémjelmez. Az elmúlt évtizedekben feladatköre jelentős mértékben bővült, 1975-től az akkori Vetőmag Vállalat részeként hazánk egyik meghatározó vetőmagelőállító központja lett, elsősorban pillangós, illetve alternatív növények tekintetében, jelentős külkereskedelmi forgalommal. 1994 volt a következő mérföldkő, amikor az intézet a Debreceni Agrártudományi Egyetem részeként folytatta tovább tevékenységét, illetve 2000-től a Debreceni Egyetem kutatóintézeteként működünk tovább. Az egyetemhez való csatlakozás az intézmény feladatkerét a vetőmagelőállítás és kutatás mellett oktatási feladatokkal is bővítette, így komplex feladatkeret el látva szolgáljuk napjainkban az agrárkutatást és -oktatást. Kutatási tevékenységünk a tradicionális és regionális kutatásokon alapul, amelybe beletartoznak a homoktalajok komplex hasznosítási lehetőségei és a szélsőséges adottságú területeken alkalmazható technológiák kidolgozása, továbbá az ilyen körülmények között eredményesen termeszthető fajták nemesítése.

• Melyek voltak a legfontosabb mérföldkövek, amelyek az intézmény elmúlt tíz évét meghatározták?

– Az elmúlt tíz évben az intézet által nemesített fajták piaci részaránya növekvő tendenciát mutat, ez részben köszönhető a zöldítés bevezetésének, mely a portfóliónkba tartozó alternatív növények iránt növekvő érdeklődést generált. Jelentős mértékű laborfejlesztéseket hajtottunk végre, mely lehetővé teszi a nemesítést támogató biotechnológiai módszerek alkalmazását az új fajták előállításában.

FOTÓ: NYÍREGYHÁZI KUTATÓINTÉZET

Dr. Zsombik László

• Hogyan tudnak kapcsolódni a szűkebb térségük és az ország mezőgazdaságához?

– Ebben a tekintetben kiváló lehetőségeket nyújtanak fajtáink, amelyek jellegzetes tulajdonsága az adaptációs képesség, így a klímaváltozás hatására bekövetkező anomáliákhoz való alkalmazkodásuk nem csak a szűkebb régióban, hanem hazánkban és az utóbbi időszakban külföldön is egyre ismeretlenebbé és népszerűbbé teszi őket.

• Milyen kutatás-fejlesztési munkát végeznek?

– Intézetünkben meghatározó kutatási irányvonal az abiotikus stressz-rezisztencia kutatás, melynek korszerű laborháttere rendelkezésünkre áll, illetve a szántóföldi kutatásaink kimenetelére a jó stressztűrő képességgel rendelkező fajtákban testesül meg. A molekuláris epigenetikai kutatásaink hozzájárulnak a stresszadaptáció megértéséhez és stressztűrő növényfajták előállításához, valamint új, környezetkímélő technológiák szántóföldi termesztésben való alkalmazásához. Új kutatási irányként jelent meg – alkalmazkodva a gyakorlatban felmerülő problémákhoz – a zöl-

dításban alkalmazott növények termesztéstechnológiájának fejlesztése, illetve környezetre gyakorolt hatásának vizsgálata. Az európai szinten is egyedülálló Westsik-vetésciklus tartamkísérletre alapozott kutatások eredményei a kedvezőtlen adottságú homoktalajok hasznosításához nyújtanak segítséget. Megemlítenéd még szennyvíziszapkomposzt tartamkísérletünk is, mely az előzőkhez hasonló célt

szolgál. Intézetünk több, hazánkban kevésbé ismert, vagy nem termesztett növényfaj technológiai adaptációs vizsgálatát is elvégzi.

• Hogyan áll össze a vetőmag portfóliójuk?

– Intézetünk 20 növényfaj több mint 50 fajtáját tartja fenn. Természetesen a piaci igényekhez alkalmazkodva bizonyos fajokat és fajtákat kiemelt arányban szaporítunk. Az őszi kalászosok közül meghatározóak őszi rozs fajtáink – Varda, Kisvárdai legelő –, melyek a hazai rozstermesztésben kedvelt fajták, illetve külföldön is növekvő kereslet mutatkozik irántuk. A Szabolcs tritikálé fajtánk mellett jelenleg egy új fajta állami elismerése van folyamatban. Az utóbbi években jelentős szaporító terület növekedést értünk el a zöldítésben alkalmazott fajaink tekintetében – olajreték, szőszösbükköny, tavasi bükköny, pohánka –, mely a fajok nemesítésének újra lendületet adtak. Hosszú idő után az utóbbi években újra jelentősebb igény mutatkozott a fehérvirágú édes csillagfűrt iránt. A Lota zab fajtánk a szaporító terület tekintetében dobogós helyen áll hazánkban. Intéze-

tünk fajtaportfóliója európai szinten is egyedülálló, melyet jól jelez, hogy kis területen termesztett növények fajtáival is rendelkezünk (évelő rozs, lóbab, szarvaskerep). Az aprómagvak közül köles, fénymag, illetve mohar fajtáink állnak rendelkezésre a termelők számára. Speciális szegmens a nagymagvú hüvelyesek közül a bab, melyből az idei évben is állami elismerést kapott egy étkezési bab fajtánk. Különböző magszínű tavaszi takarmány, illetve étkezési célú borsó fajtákkal is rendelkezünk. A Hunor-40 lucernafajtánk jelentős részarányt foglal el a hazai lucerna vetésterületben. Érdekességként megemlítendő, hogy őszi lencse fajtáink – Pinklevi, Rézi – az elmúlt években kerültek elismerésre, hazánkban csak intézetünk rendelkezik a faj fajtáival.

• **Milyen céljaik vannak a vetőmagok területén?**

– Elsődleges célunk a stabil, megbízható fajtáink folyamatos és jó minőségű alapanyagának biztosítása a piaci igényeknek megfelelően. Ugyanakkor az elmúlt években a fehérjenövényekkel szemben megnőtt igény determinálja a fajtaelőállító nemesítés felgyorsítását csillagfürt, búkkönyfajok és takarmányborsó tekintetében. Új igényként jelent meg a humán táplálkozásban használható fehérjeforrások bővítése, ennek már első jelei az előzőekben említett őszi lencse és bab fajták megjelenése és piacra vitele.

• **Hol helyezkedik el ma az intézet a hazai agrárkutatói palettán?**

– Intézetünk a Debreceni Egyetem részeként területi elhelyekedéséből adódóan a Karcagi Kutatóintézzel és a Debreceni Tangazdaság és Tájkutató Intézzel közösen az ország keleti ré-

FOTÓ: NYÍREGYHÁZI KUTATÓINTÉZET

Csillagfürt vetésidő-kísérlet eredménye

szének meghatározó kutatóintézete. A kutatóintézetek elhelyekedése (Nyírség, Nagykunság, illetve Hajdúság), intézményi és infrastrukturális háttere jó lehetőségeket nyújtanak mind a nemesítés, mind pedig az alap és alkalmazott kutatások végrehajtására.

• **Milyen fejlesztési terveik vannak?**

– Fejlesztési terveink között elsődleges egy korszerű vetőmagtisztító és feldolgozó üzem létrehozása, mely jelentős kapacitásbővülést eredményez. A nagyszámú fajta fenntartása komoly műszaki és szakmai háttérrel igényel, illetve fajtáink külföldi megjelenésére és promóciójára nagyobb hangsúlyt kívánunk fektetni.

• **A jelen járványhelyzetet hogy élték meg Önök?**

– Az agrárkutatói, illetve vetőmag előállítási tevékenység jelentős része szántóföldön történik, a növények bi-

ológiai fejlődéséhez kénytelenek vagyunk alkalmazkodni, ebből adódóan – természetesen az óvintézkedéseket betartva – a kutató, a nemesítő, illetve fajtafenntartó munkák folyamatosan zajlottak, zajlanak, hiszen a járványhelyzet ellenére nem engedhető meg bizonyos munkák szüneteltetése, felületesítése a mezőgazdaságban.

• **Milyen tanulságokat lát Ön a fennálló helyzetre vonatkozóan?**

– A mezőgazdaság e tekintetben speciális helyzetben van, bizonyos kutatási és vetőmag előállítási munkák kézimunka hiányában nehézkesen megoldhatók (pl.: a szelektálás), így a fennálló helyzetben is biztosítani kell a képzett és hozzáértő munkaerő rendelkezésre állását, ami komoly kihívás elé állítja a vetőmagszektort. Ez a probléma – a képzett munkaerő hiánya – a járványhelyzet előtt is fenn állt, azonban a kialakult helyzetben az egyik legnagyobb megoldandó feladat. Jelen helyzetben az agrárszektor számára szükséges inputokhoz való hozzáférés kulcskérdés, így rövidtávon már mutatkoznak a jelei bizonyos termékek, alapanyagok hiányának, illetve a logisztikai láncban az időbeli és készletbeli hiányosságok problémákat fognak okozni. Jó minőségű vetőmagra a továbbiakban is szükség lesz, így az ágazat szereplőinek kitétsége valamivel kisebb mértékű, mint például az ipari szektor résztvevőie, ugyanakkor a készletezésben és kiszolgálásban mutatkozó zavarok felhívják a figyelmet a különböző vetőmagok időbeni beszerzésének fontosságára.

FOTÓ: NYÍREGYHÁZI KUTATÓINTÉZET

A kutatóintézet épülete

Sz. G.

Fókuszban az átruházott jogkörű minősítés

A vetőmagágazat működését alaposan megváltoztatta a március óta tartó vírushelyzet és a következményeként életbe léptetett korlátozások és egészségvédelmi rendszabályok sokasága. Egyre nagyobb jelentőséggel bír a termelésbiztonság, és ebbe a körbe a vetőmagtermelés folyamatosságának biztosítása is beletartozik. A vetőmag-minősítés átruházott jogkörű tevékenységei ennek a biztonságnak a fokozását jelentik úgy, hogy ezzel párhuzamosan a vetőmagvásárlók minőségi kiszolgálása garantálható legyen. Az átruházott jogkörű tevékenységben történt előrelépést bemutató cikksorozatunkban most a Corteva Agrosience (Pioneer) szarvasi vetőmagüzemébe látogattunk el, ahol Nagy Lajos régiós termeltetési vezető, Kasubáné Medvegy Mária laborvezető, Szécsi Viola vetőmagszakmérnök és Nagy Gergely munkavédelmi vezető válaszolt kérdéseinkre.

• Az első kérdéssel Nagy Lajos felé fordulok. Az elmúlt évben végbement cégösszeolvadások eredményeként új névvel, de a termékek, és így a fajták hagyományos márkanevének megtartásával, továbbra is piacvezető a hazai vetőmagtermelésben a Corteva. Milyen helyet foglal el a magyarországi kukoricavetőmag-előállítás a Corteva tevékenységében, és személy szerint milyen feladatok háruznak rád?

– A szarvasi üzem – amely 1996-ban dolgozott fel először kukorica vetőmagot – mára a világ egyik legnagyobb vetőmagüzemévé fejlődött, beleértve a versenytársak létesítményeit is. Az elmúlt évtizedekben azonban nem csak folyamatos kapacitásbővítés történt Szarvason. A legmodernebb vetőmag kondicionálási technológiák beépítése is megtörtént, a kiváló minőség fenntartása, a munkabiztonság és a hatékonyság folyamatos javítása érdekében. Szarvas az említett okok miatt kulcsszerepet játszik a Corteva európai vetőmagellátásában. Az én feladatom a szántóföldi termelés és az üzemi feldolgozási feladatok összehangolása, úgy, hogy az megfeleljen a Corteva cég magas minőségi, munkavédelmi, ellátásbiztonsági elvárásainak és mindenekelőtt a különböző piacok és a vásárlók igényeinek.

• A Corteva Agrosience több cég egyesüléséből jött létre. Az egybeolvadás milyen előnyöket hozott a vetőmagtermelés és -feldolgozás területén?

– Általánosságban elmondható, hogy a cégek egyesülését nyílt információ- és tapasztalatmegosztás követte. A különböző területről érkező szakemberek együtt hatékonyabb, biztonságosabb és

FOTÓ: CORTEVA

Nagy Lajos

fenntarthatóbb megoldásokat tudnak kifejleszteni, mint külön-külön.

• Milyen termelési eredményekről lehet beszámolni a vetőmag-előállítás területén?

– A Corteva cég hazai hibridkukorica vetőmagelőállítása sok év átlagában, a teljes kukorica vetőmag előállító terület 40-45%-át teszi ki. A Magyarországon, hazai termelők által előállított, Szarvason kondicionált vetőmag kb. 25-30%-a kerül hazai piacon értékesítésre, a fennmaradó rész export célokat szolgál. Fő piacok az ukrán, orosz, olasz, német és a hazai piac, de számos más európai országba is exportál az üzem. Így a Magyarországon megtermelt és Szarvason kondicionált vetőmag elviszi a hazai termelők magas szintű szakmai hozzáértésének jó hírért egész Európába.

• A vetőmagüzem jövőre ünnepli negyedszázados évfordulóját. Milyen fontosabb mérföldkövek jellemezték az utóbbi évek üzemi fejlesztéseit?

– A kapacitásbővítés mellett a technológiai színvonal folyamatos javítása mindig is fontos cél volt, mely sok millió dolláros beruházásokat jelentett az elmúlt években. A három fosztósorunkba optikai szorterek kerültek beépítésre, a hatékonyság növelése miatt. A kondicionáló tornyok gépei folyamatosan cserélődtek, többek között vadonatúj csávázógépek és szín szerinti válogatók kerültek beépítésre a minőség folyamatos javítását célozva. A digitalizációs technológia újdonságai a szántóföld mellett az üzemben is működnek, termeléselemzési, készletnyomonkövetési és karbantartásoptimalizálási feladatokat el látva, hogy csak néhány példát említsék.

• A szántóföldi vetőmagszaporítók irányítása és levezénylése nem egyszerű feladat ilyen nagy területű termeltetés esetén. Hogyan sikerül megoldani a nagyszámú, és az ország különböző területén gazdálkodó termelő koordinálását a jó minőség elérése érdekében?

– A kulcs a feladatok sikeres ellátásához a szarvasi gárda, az agronómusi csapat, amely kiváló és elkötelezett kollégákból áll. Ők azok, akik a termelők körrel szorosan együttműködve, napi kapcsolatot tartva garanciái a hosszú távú sikeres vetőmagellátásnak.

• Milyen szántóföldi vetőmagtermelési technológiai fejlesztéseket hajtottatok végre az elmúlt években, és milyen további előrelépési lehetőségeket láttok?

– A termesztéstechnológiai fejlesztések magukban foglalják a vetéstechnológiák termelőre, táblára adaptálását, az öntözés, kártevő- és kórokozó monitoring rendszerek kiépítését, a termelők által vásárolt címerezőgépek, vetőgépek és öntözésfejlesztési beruházások támogatását. Kiemelt terület az agrárdigitalizáció, amelyben a Corteva szintén élen jár. A GPS alapú területfelmérés, virtuális táblatorzskönyv készítés, műholdas növényállapot jelzés, drónos táblamonitorozás (tőszámlálás, vízfoltok és kieső területek felmérése, izoláció ellenőrzés), szenzoros csapadék és öntözés monitorozás, spektrofotométeres táblán történő csőnedvesség mérés és valós idejű betakarításkori hozamszint nyomonkövetés mind részei a szántóföldi technológiának.

• **A klímaváltozás hatásai, az állandósuló rendkívüli aszályos időszakok és az időjárási szélsőségek (viharok, esőzések) megnövekedése milyen változtatásokra kényszeríti a szántóföldi előállítókat? Hogyan lehet ezekkel a kihívásokkal szemben felvenni a harcot?**

– A termesztéstechnológia feszes megtartása, a lehetőségekhez mért folyamatos öntözésfejlesztés és az előbb már említett agrárdigitalizáció által biztosított lehetőségek kihasználása lehetnek a megoldások a kihívások sikeres kezelésére.

• **Az Európai Unió elkövetkező hét-éves ciklusában kiemelt program a Green Deal. Milyen lehetőségeket látok a zöld programban megfogalmazott agroökológiai természetesi, illetve növényvédőszerfelhasználás-csökkentési célok megvalósítására?**

– A mikroműanyagok használatának csökkentése miatt biológiailag lebomló csávázószer-ragasztók irányába halad a mezőgazdaság. A vetőmagcsávázás során használt biostimulánsok használata egyre elterjedtebb. Az EU által betiltott, vagy újra nem regisztrált összetevők és termékek pótlására új, környezet- és egészségkímélő termékek megjelenése van folyamatban és várható a jövőben. A kijuttatott szermennyiségek csökkentésére, illetve célzott kezelések elvégzésére jó lehetőségeknek ígérkezik a dróntechnológia.

• **A minőségi vetőmagtermelés iránt elkötelezett cégtől több mint tíz évvel ezelőtt az elsők között jelentkeztetek az átruházott jogkörű vetőmag-minősítési feladatok ellátására. Akkor milyen vetőmag-minősítési ellenőrzési tevékenységekben vállaltatok szerepet?**

– A szántóföldi szemlézés, a vetőmagüzemi mintavétel és vetőmagvizsgálat voltak a területek, melyet lefedett az átruházott jogkörű minősítés.

• **Jelenleg ismételten megnyílt a lehetősége a felhatalmazáson alapuló vetőmag-minősítési munkának. Milyen területeken kívánjátok megszerezni az átruházott jogkörű minősítések lehetőségét?**

– A szántóföldi szemle, mintavétel, vetőmagvizsgálat területén.

• **Milyen többlet erőforrásokat és fejlesztéseket igényel az átruházott jogkörű ellenőrzések végzése?**

– A szántóföldi szemle elsősorban személyi fejlesztéseket igényel, a kollégák folyamatos képzése, oktatása szoros együttműködésben a NÉBIH kollégáival. Az új kollégák oktatása, a vizsga lehetőségének megteremtése, természetesen a jogszabályban meghatározott „gyakorlati idő” elteltevel. Az átruházott jogkörben végzett mintavétel szintén elsősorban humán erőforrásokat igényel, hiszen az üzemenkben elkészült vetőmagtétel mintavétele elsősorban a NÉBIH folyamatos felügyelete alatt álló, NÉBIH által engedélyezett automata mintavétőkkel történik. Az üzemből három kollégánk az, aki megfelel a jogszabályban rögzített feltételeknek, ők az átruházott jogkörben végzett mintavételhez szükséges vizsgákkal részben már rendelkeznek, viszont a koronavírus okozta helyzet miatt a tevékenységhez szükséges további vizsgák időpontja kitolódik. Többlet erőforrások terén az átruházott jogkörben végzett vetőmagvizsgálat

mind jelentős személyi, mind tárgyi ráfordításokat igényel. A tény, hogy az üzemi laborunk 2010 és 2016 között ISTA akkreditációval rendelkezett, (melynek akkreditációja a jogszabályi változások miatt nem folytatódott) természetesen megkönnyíti az ismételt akkreditáció megszerzését, melyhez a mostani szabályozás szerint NAH akkreditációnak is kell kapcsolódnia.

• **Milyen előnyöket és eredményeket vártok a bevezetésüktől?**

– Az átruházott jogkörben végzett szántóföldi szemle, mintavétel, valamint a vetőmagvizsgálat elsősorban a cégünk flexibilitását igyekszik növelni. A mintavétel és vetőmagvizsgálat során a csúcsidezőszakok hatósági leterheltségének csökkenését várjuk, valamint a cégünk belső vizsgálati eredményeinek (EUROFINS vizsgálatok) időbeli rövidülését vetíti elő az átruházott jogkörben végzett mintavétel lehetősége.

• **Milyen külföldi tapasztalatok segítik ezt a munkát?**

– Cégünknek multinacionális cégtől lehetséges van a külföldi kollégák tapasztalatait, eddigi eredményeit felhasználva a hazai viszonyoknak, jogszabályi lehetőségeknek megfelelően kidolgozni az átruházott jogkörben végzendő feladatokat. A cég a romániai és ukrán üzemmével párhuzamosan tervezi az ISTA akkreditáció elindítását, illetve újbóli megszerzését.

• **Milyen tanácsokat adnátok azoknak a vetőmag-előállítóknak, akik az átruházott jogkörű tevékenységek bevezetését tervezik?**

FOTÓ: CORTEVA

A szarvasi vetőmagüzem madártávlatból

– A hazai hatóságokkal maximálisan együttműködve igyekszünk az átruházott jogkörben végzett feladatok rendszerét kidolgozni, szem előtt tartva a jogszabályi előírásokat és az ezek betartásához szükséges feltételrendszer kidolgozását.

• **Miként alakítja az éves termelési terveket és az átruházott jogkörhöz kapcsolódó fejlesztéseket a jelenlegi koronavírus által okozott speciális helyzet?**

– Az átruházott jogkörben végzett mintavételhez szükséges vizsga időbeli kitolódását tudnám megemlíteni elsősorban. A szántóföldi közös szemléket, vizsgákat nem befolyásolja a vírus, hiszen a biztonsági előírások a szántóföldön maximális odafigyeléssel betarthatók.

• **A vetőmag-feldolgozásban eddig is szigorú munkavédelmi előírásokat alkalmazott az üzem, milyen egyéb intézkedéseket kellett hozni a COVID-19 vírushelyzet miatt?**

– Az eddig alkalmazott intézkedések megegyeznek az általánosan bevezetett lépésekkel. Ezek a

- » takarítás, tisztítás gyakoriságának növelése különös tekintettel a kilincsekre, fogantyúkra, szerszámokra és az irodai munka során használt eszközökre, bútorokra;
- » gyakori kézfertőtlenítés;
- » otthonról végzett munka, akinél megoldható;
- » személyes találkozók, megbeszélések elhalasztása, illetve digitális módon történő megoldása;
- » látogatások elhalasztása, illetve csak az elengedhetetlen vizitek engedélyezése (pl.: szerviz, futárszolgálat, posta, beszállítók);
- » 1,5 méter távolságtartás munka közben, illetve szünetek esetében, étkezésnél;
- » szájmaszk viselése, ha a 1,5 méteres szabály nem tartható.

A nyári munkák idején különleges és kiemelkedő feladat az idegenelési és címerzési tevékenységek során a COVID-19 elleni védekezés

- » megfelelően szellős ültetés szállításkor;
- » kézfertőtlenítő, szájmaszk juttatás és a használat auditálása;
- » beteg dolgozók kiszűrése;
- » szállások ellenőrzése.

A betakarítás során komoly kihívással kell majd megküzdenünk az említettek betartása és egy lehetséges második vírushullám miatt.

Polgár Gábor

ISF

A koronavírus helyzetre való tekintettel a Nemzetközi Vetőmag Szövetség (ISF) az idei évi, Dél-Afrikába, Fokvárosba tervezett kongresszusát lemondta, és két évvel későbbi időpontra halasztotta. A vetőmagszakma képviselői nem maradtak tanácskozási lehetőség nélkül, hiszen az ISF június 8–10. között virtuális Vetőmag Világkongresszust szervezett. Mindhárom napon bevezető előadásokat követően panelbeszélgetésre került sor, ahol a hallgatóság online módon, az interneten keresztül kérdéseket intézhetett az előadók felé. A kongresszus fókuszában a COVID-19 vírus okozta helyzet elemzése, a speciális körülmények által megkövetelt változások és az innovációs fejlesztések iránya volt.

Fotó: ISF

Ülést tartott az Euroseeds (Európai Vetőmag Szövetség) Olajnövény Szekciója

A koronavírus miatti korlátozások következtében a Szekció április végére Budapestre tervezett ülése elmaradt. A szakemberek Budapestre történő meghívását a Vetőmag Szövetség továbbra is fenntartja, így várhatóan a jövő év hasonló időszakában Magyarország adhat otthont ennek az ülésnek. A tanácskozás az interneten keresztül videokonferenciahívás keretében mégis megrendezésre került. A növényvédelmi vonatkozásokat illetően a témák között szerepelt a Vetőmag Csávázási Útmutató Dokumentum, a mikroműanyagok várható szabályozása és az őszi káposzta-repcét leginkább érintő növényvédőszer hatóanyag engedélyezések kérdése, különös tekintettel a Metalaxyl-M-re. A piaci kitekintésben általánosságban elhangzott, hogy a COVID-19 vírus miatt életbe léptetett korlátozások mellett sem voltak nagyobb fennakadások a vetőmagtermelésben és forgalmazásban. A stratégiai fontossággal bíró élelmiszerellátáshoz kapcsolódó mezőgazdasági termék- és terményszállítmányozás kivételes elbírálásban részesült, és minden tagország törekedett arra, hogy az övintézkedések fenntartásával is a lehető legkevesebb akadályt állítsa az országon belüli és országok közötti fuvarozásban. A vetőmagszaporítások szántóföldi ellenőrzési munkái elkezdődtek és szinte minden tagország képviselője úgy nyi-

latkozott, hogy a hatósági és a hatósági felügyelet melletti átruházott jogkörű szemlék zavartalanul megindultak. A tanácskozás részletesen megtárgyalta a szója vetőmag engedélyezésének kérdéskörét. Az európai vetőmag direktívákban foglalt rendelkezések értelmében az EU területén egységes minőségi követelményrendszer működik, melynek fenntartásáról a szántóföldi ellenőrzés egyes elemei, a fajtatisztaság és a vetőmag technikai paraméterek vonatkozásában a nemzeti vetőmag jogszabályok rendelkeznek. Az árutermostési célú vetőmag forgalomba hozatal esetében a minimum követelmények alól csak egyedi speciális esetekben közös európai döntés értelmében lehet eltérni. A szója minimális csírázóképesége miatt az elmúlt években több alkalommal kellett egyedileg lefolytatni a tagországok mindegyikének véleményét kikérő engedélyezési eljárásokat. Ezek a vetéshez közeledve viszonylagosan hosszú időt vesznek igénybe, ezért felmerült, hogy esetlegesen csökkentésre kerüljön a minimális csírázóképeségi határérték. Élénk vita alakult ki, és a tanácskozást követően az európai nemzeti vetőmagszövetségek véleményét figyelembe véve megállapítást nyert, hogy ne csökkenjen a határérték, de a szükség esetén elinduló engedélyezési eljárásokat fel kell gyorsítani.

P. G.

A gyepgazdálkodástól a szakmérnök-képzésig

A köztársasági elnök márciusban az agrár-felsőoktatás területén folytatott fél évszázados, kiemelkedő oktatói, oktatásszervezői és tankönyvírói pályája elismeréseként dr. Czinkoczky Mihály agrármérnök, a Szent István Egyetem Agrár- és Gazdaságtudományi Karának nyugalmazott főiskolai docense részére Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozata kitüntetését adományozott. A kitüntetés, az oktatói pályán töltött 50 év és a több évtizedes szarvasi vetőmaggazdálkodási szakmérnök-képzés adta az apropót egy múltidéző baráti beszélgetésre.

• Tanár úr, mikor ismerkedtél meg közelebről a vetőmagszakma rejtelmeivel?

– Annak idején 1982-ben *Kerekes Pál*, a Békés megyei Vetőmagfelügyelőség vezetője keresett meg, mert tudta, hogy a fő oktatási és kutatási területem a gyepgazdálkodás. Nyáron a fű se nő – mondta és megkérdezte, hogy lenne-e kedvem nyáron a Hidasháti Állami Gazdaságban szemlézni a hibridkukorica vetőmagelőállításokat. Igent mondtam és kedvező helyzetbe kerültem, mert az ÁG akkori főagronómusa *Kovács János* korábban egy évvel járt felettem a Debreceni Agrártudományi Egyetemen, és a felesége évfolyamtársam volt, ezért szerencsére megvolt a személyes ismeretség.

• Akkoriban már a Szarvasi Főiskolán tanítottál, hogyan gondolsz vissza azokra az évekre?

– A Szarvasi Főiskola oktatási erejét a gyakorlat úgy is visszaigazolta, hogy az állami gazdaság mind a hat kerületében szarvasi öregdiák volt a kerületvezető. Minden oktatási intézmény számára az az igazi megbecsülés és eredmény, ha a végzett hallgatói a mindennapokban a munkájuk során sikereket érnek el. Egy tanárembernek annál nagyobb élmény és siker nem kell, mint hogy a diákjai túlszárnyalják. Csak némely kolléga ezt nem veszi jó néven, irigy, pedig a munkájának a legnagyobb elismerése, hogy olyan diákokat tanított, akik szakmailag kimagasló eredményeket érnek el.

• Milyen családi indíttatás okán kerültél a mezőgazdaságba és az oktatásba?

– A szüleim pedagógusok voltak, általános iskolában tanítottak. A kisgyerekek csillogó tekintete megmaradt az emlékezetemben, amikor egy jó eredmény megszerzése után boldogan újságotolták a jó érdemjegyeiket, és ez a szü-

leimet azokban a nehéz időkben oly sok mindenért kárpótolta. Először erősen gondolkodtam azon, hogy a pedagógus pályát válasszam, vagy keressék valami más irányt. Azért választottam az agrártudományi egyetemet, mert meggyőztek arról, hogy ha azt elvégzem, akkor azután még lehetek tanár. Így nem kellett elkötelezem magam egy pálya iránt, hanem egyszerre több szakmám is lehet.

Amikor korábban beiskolázási céllal toboroztuk a hallgatókat a főiskolára, egyszer összeírtam – csak az érdekesség kedvéért –, hogy hányféle állást lehet betölteni a mi végzettségünkkel. A számolásban harmincnál megálltam. Ennek kapcsán a legérdekesebb például az volt, amikor az egyik volt diákunk szakirányú filmek készítésénél mezőgazdasági szaktanácsadóként helyezkedett el, de a vámszerveknél, honvédségnél, önkormányzatoknál mindenütt lehet szarvasi öregdiákokkal találkozni.

A gimnáziumot követően Debrecenben végeztem az agráregyetemen. Akkor Debrecenből Ruzsányi professzor még tanársegédként jött a gimnáziumba beiskolázni a hallgatókat. Debrecenben az agrárképzés a pallagi hagyományokra alapozva rendkívül erős volt.

• Az egyetemi tanulmányok befejezését követően hol kezdted dolgozni?

– Örménykúton voltam gyakornok, ahol a termelészövetkezetnek hihetetlen jó adottságai voltak, nem volt 40 AK alatti földterülete. Onnan csábítottak el a Tiszántúli Talajjavító Vállalathoz, akik akkor utat építettek ott. Abban az időben a termelészövetkezetek és állami gazdaságok pályázhattak bizonyos meliorációs tevékenységekre, csak ehhez agronómiai előfeltétel tervek kellett. Az ilyen tervek készítésében vettem részt. Idővel a tervekészítés jogosítványát elvették a Talajjavító Vállalattól. Ekkor tu-

domásomra jutott, hogy a Szarvasi Főiskolán a gyepgazdálkodással foglalkozó Szabó János professzor utódot keresett magának, és jelentkeztem. Mivel az előtanulmányaim és a munkatapasztaltom jó ajánlólevélnek számítottak ide, ezért 1970 októberében sikerült elhelyezkednem a Szarvasi Főiskolán. Tizenhat igazgatóm volt ezalatt az 50 év alatt, és viccesen azt lehetne mondani, én vagyok a stabil pont a Főiskolán, és hozzám hozzák az igazgatókat.

• Ez mutatja azt, hogy a gyors vezetőváltás nemcsak a mai felgyorsult világunk velejárója, hanem régebben is hasonlóképpen mentek a dolgok. A főiskolán az oktatói tudományos munkásságod miként alakult?

– A munkám érdekessége az, hogy én alapvetően gyepes szakember vagyok, annak tartom magam, hiszen a kutatásaim gyepes irányultságúak voltak. Nem a klasszikus gyepgazdálkodást kell ezalatt érteni, hanem a meliorációs területen az ültetvények sorközfüvesítésével foglalkoztam az erózió és a defláció elleni védelemmel. A kísérleteim Sopronban, Badacsonyan és Egerben voltak.

• Figyelemmel követed, hogy az akkori kutatási eredményeid hogyan hasznosulnak jelenleg?

– Természetesen, mindenféleképpen. Az köztudomású, hogy a jóminőségű borszólót nem a hegy alján, a szoknyarészen, hanem a magasabb fenti területeken lehet megtermelni. Ahhoz, hogy a 15%-nál meredekebb lejtős részeken minőségi szőlő kultúra legyen kialakítható csak teraszírozással, vagy talajtakarással valósítható meg. Egyszer Badacsonyan tanúja voltam egy hirtelenjött 35 mm-es felhőszakadásnak, aminek eredményeként a 15-20 cm átmérőjű szőlőoszlopok mint pálcikák zúdultak alá az esővízzel a völgybe. Az ilyen ká-

▶ rokat lehet megelőzni a sorközök füvesítésével, mert nagyságrendekkel lehet csökkenteni annak esélyét, hogy az esővíz nagymennyiségű talajt mosson le a szőlőhegyről. És itt jön annak a vizsgálata, hogy milyen fűfajok kerüljenek a keverékbe. Nem mindegy, hogy a szárazságtűrés vonatkozásában milyen típusokat választunk, mert erre a célra azok a legmegfelelőbbek, amelyek a nyári hónapokra, júliusra-augusztusra nyugalomba vonulnak, lényegében kiszűnnek. Ilyenek a Hortobágyon található gyepek. Ilyen gyeptüvek a veresnadrág csenkesz és a sovány csenkesz, mert dús gyökérzetükkel oszlopos tagjai az erózió elleni védelemnek, a kritikus időszakokban nincs vízfogyasztásuk és így nem jelentenek vízkonkurenciát a szőlő számára. A szárazságtűrő, de amúgy nagy vízfogyasztású fűfajok pl.: réti perje másodlagos aszálykárt tudnak előidézni a szőlőültetvényeken.

• **Úgy hallottam, hogy a tudományos főiskolai munka mellett sikeres mellékállásod is volt?**

– Amikor megnősültem és családot alapítottam, szembesültem azzal, hogy az oktatói fizetés önmagában nem sok mindenre elég, hiszen a tanárember mindig a nemzet napszámosa volt. Ki kellett találnom valamit arra, hogy a jövedelmemet kiegészítsem. A „gyepes” ismereteimet felhasználva ekkor kezdtem foci pályákat építeni és gyepezíteni. Az építésnél előnyöm volt a kultúrtechnikai ismeret, és az, hogy közelről láthattam, amint a szarvasi rizstelepeken a speciális Caterpillar gépekkel készítik a rizstelepek talaját. Egy futballpálya 7000 négyzetméter (105 m x 68 m), a rizstelepek pedig általában 3 hektárosok. A technológiai szükséglet ugyanaz. A rizstelepeken gyakorlatban használt lézervezérelt fenéknélküli ládák tökéletesen alkalmasak a tökéletes gyepszőnyeg talajának előkészítésére. Alapítottam egy Kft.-t, és ezzel a céggel 69 futballpályát építettem és gyepezítettem.

• **Melyek voltak a legemlékezetesebb munkáid?**

– Mind közül a leghíresebb és leghírhedtebb az akasztói Stadler Stadion volt. A futballpályák mellett nagykiterjedésű parkok füvesítését is vállaltam, ilyen speciális munka volt például a szarvasi Pioneer vetőmagüzem területének parkosítása 1996-ban. *Bonczok Lajos* volt akkor az üzem vezetője, akivel már évekkor korábban, 1982-ben ismerkedtem meg, amikor a Hidasháti

ÁG bakuczi kerületének volt a vezetője. Nagy feladat volt a gyepezítés, talajmunkák, öntözőrendszer kialakítása, de sikerült szépen kivitelezni. Annyira elégedettek voltak a munkámmal, hogy pár évvel később hasonló típusú felkérést kaptam a cégtől Romániában, és ezen felül még a versenytárs vetőmagüzemtől is itthon. A Kft. biztosította az anyagi háttérrel, és ez tette lehetővé, hogy 50

Fotó: VSZT

Czinkoczký Mihály a VSZT legutóbbi küldöttgyűlésén

évet tudjak eltölteni az oktatásban. Ehhez még feltétlenül kellett egy jó munkatársi stáb, és tanszékvezetőm, barátom, Izsáki professzor úr támogatása. Több alkalommal kiállt mellettem, amikor el akartak távolítani a főiskoláról. Azal érvelt mellettem, hogy szükség van olyan tanárookra, akik a katedráról oktatva azt tudják sugározni a hallgató felé, hogy nem csak tanítják, hanem a gyakorlatban ismerik és használják is azokat az ismereteket, amiről beszélnek. A futballpályákra visszatérve szerencsém volt a 69 pálya építésének elnyerésekor, hiszen 60 esetben biztos, hogy szarvasi öregdiák volt a megrendelők között. Ez is azt mutatja, hogy a szarvasi főiskola olyan közösségi élményt tudott és tud adni, ami hosszú évtizedekig meghatározó az itt végzetek életében.

• **Mideközben mi történt a vetőmagszemlézési munkáiddal?**

– Visszakanyarodva a vetőmagra, azt követően, hogy nyolc évig szemléztem a hibridkukorica vetőmagelőállításokat a Hidasháti ÁG-ban, *Dér Ferenc* gyepek kolléga a Kaposvári Egyetemről keresett meg azzal a kéréssel, hogy nem len-

ne-e kedvem hasonló munkát ellátni az Advanta hazai vetőmagszaporításainál. Örömmel fogadtam el a felkérést, Békés, Szolnok és Csongrád megyében kellett ellenőrzéseket végezni. Ez öt évig tartott, amíg a Limagrain céggel egyesültek. Természetesen ott is van szarvasi öregdiák, mint mindenütt a mezőgazdaságban. És nem is lehet ezen csodálkozni, hiszen, ha 50 év alatt csak 200 hallgatót veszünk figyelembe évente, akkor is hatalmas számot kapunk végeredményül.

• **Úgy látom, hogy már csak az 50 év okán is mindig nagy lelkesedéssel emlegeted a szarvasi öregdiákok sikereit.**

– Igen, mert nincs olyan mezőgazdasági üzem Magyarországon, ahol szarvasi öregdiák ne lenne. Ez hatalmas érték, amit mi sem bizonyít jobban, hogy múlt év szeptemberében, amikor a négy évtizedes szarvasi vetőmaggyártó szakmérnök-képzés szakmai konferenciáját szerveztük, akkor a szervezés költségeit teljes egészében a szarvasi öregdiákok támogatásából fedeztük. A konferencia nagyon sikeres volt, 130 regisztrált résztvevő jött el.

Erről a rendezvényről egy szomorú emléket őrzök. Eljött a konferenciára meghívott előadóként *dr. Bódis László*, és dedikálta nekem a Barangolásaim című könyvét, majd rá két hónapra elveszítettük. Hosszú évekkig részt vett a vetőmag szakmérnöki képzésben, támogatta és személyével hitelesítette azt. Nagy segítség volt ez az ő részéről.

• **Korábbi beszélgetéseink során is előszeretettel meséltél a vetőmagos hatóság vezető szakembereiről és a hozzájuk fűződő személyes élményeidről. Ezeket a kapcsolatokat mindig is fontosnak tartottad.**

– Nagyon örülök annak, hogy a 13 évig tartó szántóföldi szemlézői munkám miatt sikerült megismerkednem a NÖMI-OMMI szakembereivel. Hihetetlen nagy élmény volt *dr. Rupányi Károly*val együtt szemlézni, aki azt vallotta, hogy hibátlan kukorica vetőmagelőállítás tábla nincs, és addig kell menni, amíg egy hibát nem találsz, mert különben más fegyvelmező eszközöd nincs. Nagy fegyelmet és pontosságot követelt meg mindenkitől. Számomra ez azért igazán emlékezetes, mert annak idején nem értettem, hogy a magyar vetőmagnak mi okozza azt a világhírű elismertséget, hogy bármilyen növényfaj vetőmagjáról legyen is szó, mindenütt garan-

tált a minőség. E mögött az állt, hogy a vetőmagfelügyelők betartatták a szigorú hazai szabvány előírásokat. Tartottam is az EU csatlakozást követően, hogy ezek az előírások enyhébbek lettek.

• **Vannak olyan területek, ahol enyhébbek, de vannak olyanok is, ahol szigorodtak a követelmények.**

– Emlékszem volt egy olyan eset, amikor hibridnapraforgó vetőmagelőállítás ellenőriztünk *Gombos Miklóssal* a növényfaj országos felelősével. A távoli kukoricatábla iránt érdeklődött, hogy ismerem-e, a választ meg sem várva már benn is voltunk az ezer méterre levő kukoricatáblában, ahol a legnagyobb szerencsétlenségemre napraforgó árvakelésbe botlottunk. Soha nem felejttem a rosszállását, amit ekkor kaptam tőle.

• **A vetőmag minősége a termelésben és a feldolgozásban régen és most is kiemelten hangsúlyos kérdés.**

– Ráadásul aki vetőmagot állít elő, az szakmailag magasabb szinten van, mint aki csak árunövényt termel. Az, hogy 13 éven keresztül szemléltem a hibridkukorica vetőmagelőállításokat, az hihetetlen előnyt jelentett a gyepezőgazdálkodás, a növénytermesztés és a földműveléstan oktatásában. A szemlézések során tavasztól ősziig nemcsak a vetőmagelőállító táblákkal találkoztam, hanem az összes üzemi területen termelt növényvel. És ez nem kis területen volt, hiszen az Állami Gazdaság két legszélső kerülete közötti távolság 120 km volt. Az üzemi növénytermelési tevékenységével és ezáltal a mindennapi gondokkal is tisztában voltam.

• **Akkor így könnyen lehetett naprakész információkat adni a hallgatóknak a képzés során.**

– Nagyon sok kollégám először nem mert a levelező hallgatóknak órát adni, mert attól tartottak, hogy a diákok gyakorlati ismeretei mélyebbek és szerteágzóbbak.

Az oktatói munkámban óriási élmény számomra mind a mai napig, amikor tele van az előadóterem – kevésszer fordul ez elő 200 hallgatóval – és 15-20 percre teljesen le tudom kötni a hallgatóság figyelmét. Úgy gondolom, hogy tovább nem lehet, be kell iktatni egy kis átvezetést, lazítani kell, kicsit másról kell beszélni. Majd ezt követően lehet visszatérni a tantárgyi ismeretekhez.

• **Ha nem is a nagyelőadó 200 fős létszámáról beszélünk, hanem a szakmérnöki csoportról, akkor ez miként alakul?**

– Tavaly 16 fős volt a létszám, idén 26 hallgató van a vetőmaggazdálkodási szakmérnök képzésen, így év végére eléri a 293 főt a Szarvason vetőmaggazdálkodási posztgraduális képzésben részt vett szakemberek száma. Idén jöttek Mosonmagyaróvárról, a Keszthelyi Egyetemről, a Nyíregyházi Kutatóintézetből és az ország különböző részeiből.

• **Magam is tapasztaltam előadóként, hogy nagyon felkészültek és érdeklődők.**

– Az egyértelmű, hogy ezek a kollegák már nem azért jönnek, hogy egy újabb papírt szerezzenek egy képzésről, hanem a vetőmaggazdálkodást érintő új ismereteket akarják elsajátítani.

A koronavírus helyzet miatt megváltozott oktatási rendszerben idén sajnálatosan nincs lehetőségük személyesen megismerkedni az előadókkal. Sietve hozzáteszem azonban, hogy a digitális oktatásnak számos előnye is van. A szükség és a kényszer hozta, hogy ilyen mértékben kellett a digitalizációt

• **Végezetül egy személyes jellegű érdeklődés. Több alkalommal a szarvasi főiskola diplomaosztó ünnepségére a közeli Ótemplomban került sor. Úgy tudom ennek megszervezésében érintettséged okán aktív szerepet vállaltál, és a kitüntetésed odaítélésében is nagy súllyal esett latba az ez irányú munkád.**

– Igen, van jószolgálati egyházi tevékenységem is a tanítás mellett. Ahhoz, hogy a Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetését megkaphattam, a szakmai, oktatási munka kevés lett volna, ehhez valamilyen jószolgálati tevékenység is kellett. Hét éve vagyok az Szarvas-Ótemplomi Evangélikus Egyházközség felügyelője. Rossz nyelvek szerint azért lettem én a felügyelő, mert 5 méterre lakom a templomtól, de a tréfálkozást félretéve természetesen nem így történt a megbízásom. Az előző felügyelő halálával az egyházközség javaslata alapján rám esett a választás. Az evangélikus egyháznak Szarvason három szeretetotthona van, több

Diplomaosztó Szarvason 2020-ban

az oktatás részévé tenni. És ez a fejlődés, a digitalizáció a mezőgazdaságban is helyet követel magának. Ezen felül egy másik akkut problémát is szóba kell hoznom. Előregedtek a gazdász kollégák, egyre nehezebben megy a generációváltás, nagyon kevés az ifjú szakember, kevés a szakmai utánpótlás. A digitalizáció és precíziós gazdálkodás új ismereteinek befogadásába a legjobb szándék mellett sem biztos, hogy a hetvenéves kolléga fogja a legtöbb időt és energiát befektetni. Szükség van új, fiatal, tette kész szakemberekre a fejlődéshez.

mint 240 bentlakó ellátottal, és további 2000 rászorulóval van kapcsolatunk. Az igazgatótanácsnak én vagyok az elnöke, ezenfelül az óvoda, az általános iskola és a gimnázium evangélikus fenntartású. Ez azért fontos számomra, mert a gyerekek fejlődését, tanulmányi előrehaladását az óvodától a gimnáziumig, vagy akár a főiskoláig is nyomon tudom követni. Ezt örömmel teszem, úgy gondolom, hogy ha az ember másokon tud segíteni valamilyen formában, akkor az nemcsak annak esik jól, aki kapja, hanem annak is, aki adja azt a segítséget.

P. G.

Összefoglaló a növényútlevél kiállításáról

A múlt év végén hatályba lépett új növényegészségügyi rendelettel (2016/2031) kapcsolatban egyre több információ áll rendelkezésünkre, a gyakorlati megvalósítás is kezd körvonalazódni.

A legfontosabb változás a korábbiakhoz képest, hogy az új növényegészségügyi rendelet értelmében a vetőmagokat érintően jelentősen bővült a növényútlevél-köteles fajok köre:

A rendelet hatálya alá vont új növényfajok:

- borsó (*Pisum sativum*),
- káposztarepce (*Brassica napus*),
- lóbab (*Vicia faba*),
- mustár (*Sinapis alba*),
- olajlen (*Linum usitatissimum*),
- paprika (*Capsicum annuum*),
- réparepce (*Brassica rapa var. silvestris*),
- rizs (*Oryza sativa*),

A már eddig is növényútlevélre kötelezett növényfajok:

- bab fajok (*Phaseolus*),
- burgonya (*Solanum tuberosum*),
- lucerna (*Medicago sativa*),
- metélőhagyma (*Allium schoenoprasum*),
- napraforgó (*Helianthus annuus*),
- paradicsom (*Solanum lycopersicum*),
- póréhagyma (*Allium porrum*),
- salottahagyma (*Allium cepa var. aggregatum*),
- vöröshagyma (*Allium cepa*).

A fenti fajokat az Európai Unió területén belül növényútlevélnek kell kísérnie. A harmadik országba történő exportáláskor továbbra is a célország növényegészségügyi követelményeinek kell megfelelni. A növényútlevél ezentúl nem külön dokumentumot jelent, hanem a vetőmag címkén helyezik el, megjelenése formailag kötött. A növényútlevélnek jogszabályban meghatározott formátuma van, azon szerepelnie kell a „Plant Passport” megnevezésnek, a faj botanikai nevének, fajtanévnek, a tagország kétbetűs kódjának, a szakmai irányító nemzeti regisztrációs számának, a termék nyomomonkövethetőségi számának, valamint az EU-s zászlónak is.

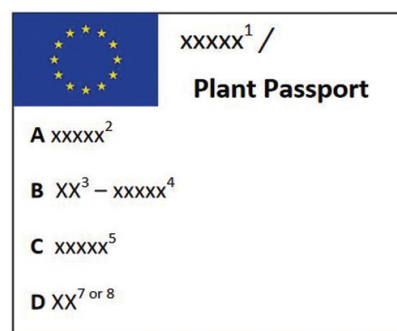
A szürke címkés tételeknél nem szükséges a címkére nyomtatott nö-

vényútlevél, a narancs színű bizonyítvány esetében még kérdéses, hogy milyen módon jelenik majd meg a címkén a növényútlevél. Azokban az esetekben, ahol a vetőmagos címke régi típusú (tehát nem tartalmazza a növényútlevél adatokat és az EU zászlót), öntapadós kiegészítő növényútlevél címkét kell elhelyezni a meglévő címkén. Az új termésű repcefélék idei fémzárolásához már várhatóan rendelkezésre fog állni minden szaporítási fokhoz a növényútlevél jelöléshez előkészített EU zászlóval jelölt hatósági EU belpiaci vetőmag fémzáró címké. A közösségi jogszabályok nem érintik az OECD Vetőmag Fajtaigazolási Rendszer előírásait, így a harmadik országba történő exporthoz használt OECD hatósági vetőmagcímkék sem tartalmilag, sem formailag nem változnak. A vetőmag felhasználók szemszögéből vizsgálva az ilyen import vetőmagok nem lesznek növényútlevéllel jelölve, mivel azok növényegészségügyi státuszát nemzetközi növényegészségügyi bizonyítvány igazolja.

A növényútlevél kötelezettség azt is jelenti, hogy a jövőben minden ebben érintett növényfaj vetőmag szaporítását be kell jelenteni a növényegészségügyi hatóság felé. Az újonnan vizsgálatköteles fajok közül a jelenlegi álláspont szerint a növényegészségügyi hatóság csak a szója és a rizs esetében végez termőhelyi ellenőrzést. Mivel a többi növényfaj esetében a növényegészségügyi státusz igazolására elegendő lesz a vetőmag hatóság által végrehajtott szántóföldi ellenőrzés és minősítés.

A növényútlevél köteles fajok esetében támogatás igényelhető a növényegészségügyi ellenőrzések költségeire, ennek kérelmezési határideje idén április 30. volt. Az ellenőrzésekbe egyaránt beletartozik a termőhelyi ellenőrzés és a laboratóriumi vizsgálat.

A növényútlevél kiadásához szükséges ellenőrzéseket szántóföldi növény-

fajok esetében a növényegészségügyi hatóság végzi el.

A zöldségnövények esetében lehetőség van arra, hogy a vállalkozás (vetőmagelőállító) a hatóság felhatalmazásával ezt a munkát saját maga végezze el. Ennek feltétele, hogy a vállalkozás rendelkezzen növényegészségügyi regisztrációval, valamint legyen alkalmazásában vagy álljon vele szerződéses jogviszonyban növényorvos, aki szakmailag felkészült a vizsgálatok végrehajtására. A növényegészségügyi hatóság a növényfajhoz kapcsolódó kötelezettségek függvényében minden egyes vállalkozás esetében egyedileg dönt arról, hogy a felhatalmazás mire terjed ki.

A növényútlevél kiállításához kapcsolódó követelmény a regisztrációs kötelezettség a hatóság növényegészségügyi nyilvántartásában. Vetőmagos szempontból mindenkinek regisztrálnia kell a vállalkozók hatósági nyilvántartásában, aki

- növényegészségügyi bizonyítvány-köteles árut hoz be Unión kívüli területről vagy növényútlevél-köteles árut szállít, forgalmaz az Unión belül;
- növényegészségügyi bizonyítvány-köteles árut exportál;
- fel van hatalmazva növényútlevél kiállítására;
- növényeket, növényi termékeket vagy egyéb anyagokat hoz be uniós határárterületre;
- károsító fertőzése miatt körülhatárolt területen az intézkedésekkel

érintett növényekkel kapcsolatos tevékenységeket végez;

- számára valamely vizsgálatköteles károsító elleni hatósági intézkedést az előírja.

A növényegészségügyi rendelet fogalomhasználata néhány ponton eltér a vetőmagos rendeletétől, ebben az esetben vállalkozó alatt értenek minden vetőmaggal kapcsolatos tevékenységet folytató személyt: a termelőt, a forgalmazót, nemesítőt is. A nyilván tartásba vétel érdekében a területileg illetékes kormányhivatalt kell felkeresni és ott a személyes adatokról és a végzett tevékenységről kell nyilatkozni.

A nyomonkövethetőség biztosítására a szántóföldi növényfajok esetén a szántóföldi ellenőrzést és minősítést kezdeményező vetőmagelőállító jelenti be a vetőmagszaporítást a növényegészségügyi hatóság felé.

A vizsgálatra vonatkozó eljárásrend szerint azoknál a növényfajoknál, ahol a növényegészségügyi hatóság termőhelyi ellenőrzést tart, ott annak eredményéről bizonyítványt állít ki a megrendelő vetőmagelőállító részére, aki azt köteles becsatolni a vetőmagtétel fémzáró mintavételekor. A hatósági vetőmag címkén a vetőmagelőállító regisztrációs száma szerepel, így a növényegészségügyi státusz visszavezethető a termelés helyére. A korábbi évek csereútlevél kiadására vonatkozó gyakorlata nem változik.

A növényútlevél a 2016/2031/EU rendelet szerint igazolja a zárlati, a szükséghelyzeti intézkedésekben szabályozott és a nem vizsgálatköteles zárlati károsítóktól való mentességet. A károsítóktól függően a mentesség igazolásához termőhelyi szemle, vagy laboratóriumi vizsgálat, vagy egyszerre mindkettő elvégzése szükséges. A károsító laboratóriumi vizsgálata egyes esetekben (pl.: szklerócium vizsgálat) részét képezi a vetőmag-minősítésnek, így azokat a fémzárás során a vetőmagvizsgálatban kell értékelni. A többi károsítónál (pl.: fonálféreg) a növényegészségügyi hatóság végzi a mintavételt és a laboratóriumi vizsgálatot is. Az eredményekről a növényegészségügyi hatóság bizonyítványt állít ki, melyet a kérelmező vetőmagelőállító köteles becsatolni a vetőmag-minősítési eljárásához.

A növényegészségügyi státuszt viszszaemlékezően nem lehet megítélni, ezért azon növényfajok esetében, ahol a növényútlevél kötelezettség új jog-

szabályi előírás, a 2019. december 14. előtt megtermelt vagy fémzárolt vetőmagok esetében nem szükséges növényútlevél kiállítása. Ennek következtében a 2020-as vetőmagforgalmazási szezonban a vásárlók egyaránt találkoznak olyan növényútlevél köteles növényfaj vetőmagtétélekkel, amelyek el vannak látva növényútlevél információval és olyanokkal is, amelyeknél ilyen igazolás nincs.

A kistasakos zöldség vetőmagok esetében 2016/2031/EU rendelet 81. cikke alapján „nem szükséges növényútlevél a növények, növényi termékek vagy egyéb anyagok szállításához, ha azokat közvetlenül a végfelhasználók, köztük a házikertek részére értékesítik.” Tehát a kis kiserelésű vetőmagok és vegetatív szaporítóanyagok esetében is az utolsó kiskereskedelmi egységig van szükség a növényútlevélre. A növényútlevelet az adott kereskedelmi szakaszban értelmezhető legkisebb értékesítési egységen kell elhelyezni. A kiskereskedelmi

csoportosítása, melyben a zárlati károsítók mellett megjelenik a vizsgálatköteles nem zárlati károsító fogalma is (Regulated-Non Quarantine Pests – RNQP). Az RNQP lista úgy jött létre, hogy a piaci irányelvekben szereplő minőségi károsítók listáját és a régi növényegészségügyi rendeletben szereplő, csak a szaporítóanyag tekintetében zárlati minősítésű károsítókat összevonták egy listára. Az egyesített lista bekerült a növényegészségügyi rendelkezések alá, innentől a növényegészségügyi szabályok vonatkoznak rájuk. A vizsgálatköteles nem karantén károsítókra (RNQP) vonatkozó lista megjelent, a vetőmagos direktívákra hivatkozva sorolja fel a károsítókat (2019/2072 végrehajtási rendelet). Ezeknek a károsítóknak a jelenlétét a hamarosan megjelenő vetőmagrendelet szabályozása szerint a szántóföldi ellenőrzés és minősítés során kell ellenőrizni.

A növényútlevéllel kapcsolatban továbbra is sok a kérdés, főként a gya-

FOTÓ: IVÁN KATALIN

egységeknek történő értékesítés esetén a legkisebb értékesítési egység alatt értelmezhető a gyűjtő csomagolás is, ezen is elhelyezhető a növényútlevél. Ebben az esetben szükség van a nyomon követési kód feltüntetésére is. Tehát nem szükséges minden egyes kis tasakot növényútlevéllel ellátni.

Az új növényegészségügyi rendelet egyik legfőbb pontja a károsítók új

korlati megvalósítással kapcsolatban, azonban azoknál a növényeknél, ahol korábban nem volt kötelező a növényútlevél, rendelkezésre áll még a 2020-as év a felkészülésre, hiszen 2019. december 14-e előtt megtermelt és fémzárolt tétel esetében még nem kötelező növényútlevél alkalmazása.

**Apostol Emília,
Polgár Gábor**

Koronavírus-helyzet

A koronavírus-helyzet kapcsán a veszélyhelyzet kihirdetését követően március 16. után a Vetőmag Szövetség tevékenységét otthoni munkavégzés keretében látta el. A VSZT Irodában a személyes ügyfélfogadást szüneteltették, azonban minden kolléga közvetlen elérhető volt telefonon és e-mailen keresztül. Kértük a tagságot, hogy tartózkodjanak a tértivevényes postai küldemények feladásától, de amennyiben ez elkerülhetetlen volt, akkor azt rendszeres időközönként átvettük postán. Az Agrárminisztérium kérésének eleget téve március 23-án a Vetőmag Szövetség megalakította a Vetőmag Operatív Csoportot, amelynek tagjai az Elnök, mindhárom termékpálya vezetőjeként az alelnökök, a Szövetség jogásza és a Titkárság munkatársai voltak. Mindennapi kapcsolatot alakítottunk ki az Agrárminisztériumban tevékenykedő mezőgazdasági operatív csoporttal. Feladatunk volt, hogy fokozzuk a kapcsolattartást a vetőmagszektor piaci szereplőivel, és igyekezzünk minden információt begyűjteni és továbbítani, ami a válsághelyzet kezelését célozza. A koronavírus-helyzet számos nehézséget okozott, melyek megoldásában hasznos segítség volt az információ folyamatos és gyors továbbítása a tagság felé. A mezőgazdasági termékek, azon belül a vetőmagszállítmányok beérkezése kapcsán gyors és hathatós intézkedések eredményeként a fennakadások elkerülhetők voltak. A Mezőgazdasági Operatív Csoport naprakész információit a tranzitútvonalakról, a határátkelőhelyekről, az ellenőrzésekről, a karanténkötelezettségekről és egyéb előírásokról azonnal továbbítottuk a tagság felé. A vírushelyzet speciális körülményeire való tekintettel kérdőívben mértük fel a tagság információs igényét, illetve gyűjtöttük össze a tapasztalatokat. Mindezek alapján rövid tájékoztató leíratot küldtünk a tagságnak, melyben összefoglaltuk a vírushelyzettel kapcsolatos fontosabb teendőket. A veszélyhelyzet lezárultával a Vetőmag Koronavírus Operatív Csoport befejezte működését.

Posztregisztrációs fajtakísérletek

Ebben az évben is beállításra kerültek a Vetőmag Szövetség Szakmaközi Szervezet és Terméktanács, a Gabona-

termesztők Országos Szövetsége és a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara poszt-regisztrációs fajtakísérletei. A kukorica és őszi búza kísérletek mellett idén először az őszi káposztarepce is bekerült a programba. A hazai repce vetőmagpiac szinte minden szereplője indított fajtát a kisparcellás kísérletben.

FOTÓ: IVÁN KATALIN

A koronavírus-helyzet korlátozó intézkedései miatt az elmúlt hónapokban a szokásos növényfajtabemutató rendezvények néhány kivételtől eltekintve sajnálatosan elmaradtak, így nagy várakozás előzi meg az eredmények publikálását. A fajtakísérletek az ország több pontján, a NÉBIH növényfajtakísérleti állomás hálózatában és néhány külső partnernél, eltérő adottságú földterületeken folynak. A kisparcellás összehasonlító vizsgálatokat a NÉBIH szakemberei irányítják és az értékeléseket is ők végzik. A kukorica kísérletekben szereplő fajták kódolása idén is megtörtént, a visszakódolásra a végleges kiértékelés után, nyilvános rendezvényen kerül sor az év második felében.

A helyszíni szemléinknél megállapítottuk, hogy a kísérletekben a növényállományok a parcellákon belül kiegyenlítették, nincsenek jelentős növényegészségügyi problémák. A káposztarepce és őszi búza esetén a szárazság miatt a növények fejlettségben és növénymagasságban elmaradnak a korábbi évektől. A tőszám és a zöldtömeg is kisebb, így nyilván az az asszimilációs felület is. Mindezek miatt jelentősen kevesebb termésre számíthatunk. Az or-

szág különböző pontjain elhelyezkedő kísérleti területeket eltérő mértékben sújtotta a téli és tavaszi csapadékhiány. A jobb tápanyagellátottságú és jó minőségű talajokon kevésbé volt látványos az aszálykár. Szemléink alapján a dunántúli helyszíneken nagyobb termésnövekedésre számíthatunk. A kísérletek kezelésében az állami elismerés módszertanát alkalmazzuk, így az öntözés nem része a technológiának.

Egységes kérelem és a standard bejelentés

Idén új eljárásrend lépett életbe a támogatások igénybevételéhez szükséges egységes kérelem kitöltésekor. A vetőmagszaporításként nyilvántartott táblák területéhez a vetőmagtermelés tényének igazolására a vetőmagelőállítás anyagjainak származási bizonylat számát rögzíteni kellett az elektronikus felületen. Ezt a változást ezért vezették be, mert az előző években több esetben visszaélés történt a kárenyhítő támogatások igénylése kapcsán, ahol a vetőmagszaporításhoz rendelt magasabb összegű kárenyhítést igényelték egyesek normál árutermesztés esetén. A csalások visszaszorítására született meg az a döntés, miszerint a kérelem beadásakor a vetőmag státuszt a szántóföldi növényfajok vetőmagvainak előállításáról és forgalomba hozataláról szóló 48/2004. (IV. 21.) FVM rendelet előírásában szereplő származási bizonylat adatával is rögzíteni kell. A vetőmagelőállítóknak ez több növényfaj esetében problémát jelentett, mivel az egységes kérelem szankciómentes beadási határideje (május 15.) több esetben megelőzi a nem korai tavaszi kultúrák vetését, és azok vetőmag-minősítési célú bejelentésének határidejét (június 10.). A nehézségek feloldására intézkedés született arról, hogy az egységes kérelem elektronikus felülete a vetőmagszaporítás igazolására a származási bizonylat szám ismeretének hiányában és annak kitöltése nélkül (0 számjegy beírásával) lehetővé tette a kérelmezési adatok rögzítését. A zöldségnövény vetőmagszaporítások vetőmag-minősítési eljárására nem a követelményben szerepeltetett jogszabály vonatkozik, és meghatározóan standard kategóriában történik a minősítés, így ezekben az esetekben nem rendeleti követelmény a származási bizonylat használata. Ennek kezelésére a Vetőmag Szövetség Zöldségnövény Vetőmag Szekciója a tagság

részére ajánlást fogalmazott meg, melyben a zöldségnövény fajokot érintően javasolja, hogy minden szaporítási fok esetén kerüljön sor a vetőmagszaporítás növénytermesztési hatóság felé történő bejelentésére, és származási bizonylattal történő igazolására.

Az EU Közös Fajtajegyzékének változása

Megjelent a Szántóföldi növények 2019. évi konszolidált kiadásának 5. kiegészítése (C2020/194/01), valamint a Zöldségfajok 2019. évi konszolidált kiadásának 5. kiegészítése (C2020/194/02). A listák a 2020. március 31. után bejelentett módosításokat tartalmazzák. A frissítések, valamint a teljes lis-

ták elérhetők a <http://eur-lex.europa.eu/> weboldalon a zárójelben lévő sorszámra való kereséssel. Az Európai Bizottság honlapján egységes, naprakész adatbázis érhető el a Közös Fajtakatalógusban található szántóföldi és zöldség fajtákról EU növényfajta adatbázis néven (https://ec.europa.eu/food/plant/plant_propagation_material/plant_variety_catalogues_databases/search/public/index.cfm). A növényfajták fajtatulajdonosi és oltalmi helyzetét egyrészt a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatal honlapján az adatbázisok/e-kutatás résznél a Növényfajtaoltalom menüpont alatt található keresőoldalon, másrészt az Közösségi Növényfajtaoltalmi Hivatal honlapjának publikus kereső felületén (<https://cpvoextranet.cpvo.europa.eu/myprvr/#!/en/publicsearch>) érhetjük el.

100 paradicsomfajta DNS titkai

A John Hopkins Egyetem új tanulmánya 100 paradicsomfajta vizsgálata során 230 ezer DNS-eltérést írt le, melyek többsége teljesen új felfedezés. A paradicsom egy 190 milliárd dolláros globális üzletág, melyet pont a genomok és variánsok közötti nagyszámú különbség alapoz meg, ami a fajták közötti forma-, szín- és ízbeli eltéréseket eredményezi.

A korábbi technológiák nem tették lehetővé, hogy a genomot nagyobb szakaszokban olvassák, azonban egy új DNS szekvenálási eljárással lehetőségük nyílt a kutatóknak 100 különböző paradicsomfajta genomjának elemzésére és összehasonlítására, melynek eredményeképpen több mint 230 ezer különböző szerkezetű változatot találtak.

A kutatók ezután arra koncentráltak, hogy hogyan hatnak ezek a variánsok a paradicsom tulajdonságaira. Az egyik kísérletben arra jutottak, hogy egy bizonyos gén megkettőzése 20%-kal nagyobb gyümölcsöket eredményez, egy másikban felfedezték a füstös jellegért felelős gént is. Felderítettek egy komplex kölcsönhatást 4 variáns között, amely enyhíti a betakarítás megkönnyítése és a termélekenység csökkenése közötti kölcsönhatást.

Ilyen mélységű kutatást még egyetlen növény esetében sem végeztek, így utat mutat a más növényekkel foglalkozó tudósoknak is. Emellett az eljárás segít megérteni azokat a mutációkat is, melyek végbementek azokon a növényeken, melyeket fogyasztunk. A korábban száz vagy akár ezer év alatt lezajló folyamatokat a genetika ilyen szintű megismerése esetén sokkal gyorsabban is reprodukálni tudják, ami megkönnyíti az új fajták nemesítését is.

FOTÓ: POLGÁR GÁBOR

Seedworld

Hogyan tovább neonikotinoidok nélkül

Az EU-ból távozó Egyesült Királyság gazdálkodói kezét a Brexit ellenére is megkötik a neonikotinoidok betiltásáról hozott környezetvédelmi szabályok. A növénytermesztőknek ezért új megoldások után kellett nézniük, hogy megvédjék a termést a károsítóktól. Minden eddigi erőfeszítés ellenére a kártevők továbbra is jelen vannak, így a gazdálkodók abban reménykednek, hogy a kutatók előbb-utóbb a szigorú szabályozásoknak megfelelő növényvédő szereket tudnak előállítani.

A szabályozás még 2013-ra vezethető vissza, amikor az Európai Bizottság megtiltotta a klotianidin, az imidakloprid, a tiametoxam és a fipronil virágzó növényeken való alkalmazását (ezen szerek használatára visszavezetve a méhcsaládok tömeges pusztulását), majd 2018-ban teljes tiltást vezetett be. Kanadában 2016-ban az imidakloprid mezőgazdaságban történő teljeskörű betiltását rendelték el, miután kimutatták a termőföldekhez közeli tavakban, víztározókban a hatóanyagot. Két évvel később a tiametoxamra és a klotianidinre is hasonló tiltást javasoltak, ez azonban még nem lépett hatályba. Az Egyesült Államokban nincs egységes tiltás, azonban vannak betiltott neonikotinoidos szerek. 2022-ben fogják felülvizsgálni a jelenleg még engedélyezett szereket, néhány tagállamban pedig egyedi szabályozást is alkalmaznak.

A gazdálkodók a tiltás bevezetése óta új kihívásokkal szembesülnek. A repcében egyre jelentősebb a káposztabolha kártétele, egyetlen növény levélgyeiben és szárában akár 30 lárvá is lehet, holott ez korábban egyáltalán nem volt jellemző. A gazdálkodók egy része a korai vetést preferálja, mely esetén az erősebb, fejlettebb növények ellenállóbbak a károsítók támadásaival szemben, míg mások a kései vetést részesítik előnyben, hogy a növények elkerüljék a tetveket. Próbálkoznak a tőssűrűség növelésével is, azonban amennyiben az állomány mégis elkerüli a fertőzést, a kifejlett növényeknél ez problémát okozhat.

Az őszi kalászosok esetében az agrotechnika megváltoztatásával, minimális talajműveléssel, takarónövényekkel, vegyszeres rovarirtással próbálkoznak a gazdálkodók, az őszi vetéseket igyekeznek minél későbbre tolni, hogy a növények alacsonyabb hőmérsékleten csiráz-

▶ zanak, amelyek mellett a tetvek elpusztulnak.

Sok gazdálkodó kukoricát, napraforgót, szóját, esetleg hüvelyeseket termeszt a vetésforgóban repce helyett. Egy másik lehetséges megoldás a repcetarló meghagyása egyfajta csapdaként a káposztabolhák számára, míg más növény csírázik.

Egyelőre egyik megoldás sem jelentett megoldást a neonikotinoidos szerek tiltására, de a növényvédőszer-gyártó cégek és a növénynemesítők folyamatosan dolgoznak a szabályozásoknak megfelelő, hatásos szerek, biostimulánsok, permethozin feromonok, illetve rezisztens fajták kifejlesztésén.

germination.ca

Dél-Ausztrália is zöld utat ad a GMO-knak

Várhatóan még idén elfogadja Dél-Ausztrália kormánya azt a törvénytervezetet, mely engedélyezi a gazdálkodóknak a génmódosított növények termesztését. Azon önkormányzatok, melyek továbbra is fenn szeretnék tartani a GMO mentes területeiket, a törvény hatályba lépése után legfeljebb 6 hónapig jelezhetik ezt, de a Kenguru-szigeten megmarad a moratórium.

A dél-ausztrál kormány szerint ez a megállapodás hatalmas lehetőség a gazdálkodók számára, hogy végre maguk dönthessenek arról, milyen növényeket termesztenek a földjeiken. A szabályozás egyenlő helyzetbe hozza a dél-ausztrál farmereket az Ausztrália többi részén gazdálkodó növénytermesztőkkel, akiknek már legalább egy évtizede megvolt a lehetősége génmódosított növények vetésére.

A döntést egy magas szintű, független szakértői jelentés, kiterjedt ágazati és közösségi konzultációk és a GMO Szakértői Bizottság ajánlásai alapozták meg. A szakértői jelentés megállapította, hogy

a GMO mentes termékekhez kapcsolódó felárat nem fizetik meg a vevők, és az emiatt fenntartott moratórium 2004 óta legalább 33 millió dollár veszteséget okozott a dél-ausztrál növénytermesztőknek, 2025-ig való fenntartása pedig további 5 millió dollárt venne ki a gazdálkodók zsebéből.

pir.sa.gov.au

Kertészkedés a koronavírus idején

Az elmúlt hónapokban a világ minden táján megsokszorozódott a kiskerti vetőmagok iránti kereslet. A növekvő igények miatt volt olyan üzlet, webshop, ahol korlátozni kellett a vásárlásokat is. Az emberek számára megnyugtató elfoglalt-

is egyre több embert fordított a kiskertek felé.

Az Egyesült Királyságban új kertészkedő csoportok alakultak a közösségi médián keresztül, Oroszországban a városokon kívüli telkekre költöztek az emberek a járvány elől, és ott fogtak növénytermesztésbe, míg az erősen élelmiszerimportra szoruló Szingapúrban a társasházak tetején alakítottak ki parcellákat. A kertészkedés iránti lelkesedést az sem állíthatja meg, ha kiskert vagy erkély nélküli lakásban él valaki, hiszen kisebb növényeket, fűszerféléket cserépbent ablakpárkányon, vagy éppen lakásban, kifejezetten ilyen célra készített – akár már ültetett magokkal vagy palántákkal értékesített – ládáknak, mini üvegházakban is lehet nevelni. Ezek iránt is megnövekedett a kereslet az utóbbi hónapokban.

FOTO: IVÁN KATALIN

ság, és a családdal együtt vagy akár önállóan is végezhető hobbi a kertészkedés, ami nagyon jó módja a stresszoldásnak. A járvány miatt megerősödő aggodalmak az élelmiszerellátás biztonsága kapcsán – a korlátozott vásárlási lehetőségek vagy éppen a sorbanállás a boltok előtt –, illetve a hosszú otthon töltött idő és az északi féltekén az egyre tavasziasabb időjárás

A Nemzetközi Vetőmag Szövetség is tisztában van a megnövekedett igényekkel, azzal, hogy a vetőmagszektor a létfontosságú szolgáltatások közé tartozik, ezért folyamatosan dolgoznak azon, hogy a vetőmagok gazdálkodókhoz való eljuttatásában ne legyen fennakadás.

BBC, The Guardian

Összeállította: Iván Katalin

Vetőmag Szövetség Szakmaközi Szervezet és TermékTanács lapja

Elérhetőség: Polgár Gábor ügyvezető igazgató
1113 Bp. Ábel Jenő u. 4/b. • E-mail: vszt@vszt.hu • Honlap: www.vszt.hu
Címlapfotó: Nyíregyházi Kutatóintézet
Kiadja: A Vetőmag Szövetség Szakmaközi Szervezet és TermékTanács
Felelős kiadó: VSZT ügyvezető igazgatója

A Vetőmag Szövetség Szakmaközi Szervezet és TermékTanács a külföldről támogatott szervezetek átláthatóságáról szóló 2017. évi LXXVI. törvény 2. § (5) bekezdése alapján külföldről támogatott szervezetnek minősül, mivel a 2017. évben Budapesten megrendezett Vetőmag Világkongresszushoz kapcsolódóan adományban részesült a Nemzetközi Vetőmag Szövetségtől (ISF).